

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	"
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	"
— Hirdetések díjazás szerint. —											

Ami hiányzik.

Rossz idöket élünk, rossz csillagok járnak; Isten óvja nagy csapástól szép magyar hazánkat.

Elsírhatjuk a költövel e vészteljes szavakat a katolikus társadalom felett; mert az apróbb eredmények csak szemfényvesztés gyanánt álnak szemeink előtt, hogy rettenetes renyhe hitéletünk, öntudatunk annál mélyebben sülyedjen a mozdulatlanság édes kerevetébe. Egyik teret a másik után hagyjuk kisiklani talpünk alól. Lassan, észrevétlenül, anélkül, hogy feljajdulnánk legalább, minden veszteségi folyamatot természetesnek találunk; a világerő sem jutna eszünkbe, hogy az ellenség minden térfoglalása bukásunkat jelenti.

Az ellenséget kimért távolságból figyeljük, vagy őt fel nem ismerve, igen messze létezőnek gondoljuk, pedig közvetlen közelünkben lehet. Avagy ami egy lépéssel mégis haladásunkat jelentené, tudományos ismereteket szerzünk az ellenség álláspontjáról, cselekedéseiről, tanulmányozzuk a védőeszközöket, szóval a kardforgatásban

otthon gyakorlatokat csinálunk. De a mi páncéllal vonná be e téren szerzett tudományos védőerőnket, nem visszük ki a gyakorlati életbe. Még tovább: ha ki is visszük, szegletesség és esetlenség rí ki abból, a mit azután siker nem koronázhat, ezért a buzgóság lelkünk s a fegyvert letesszük, anélkül, hogy kutatónk tovább, keresnénk azt, hogy mi hiányzik.

Nézzünk csak szét Krisztus apostolai körében. Látunk ott egy tanítványt, lánggal égő szívet tart keblén. Ki lehet más, mint a szeretet apostola: Szent János. Nála találjuk meg, amit még megmenthetünk. A társadalomba szeretetet kell vinni, mert ez hiányzik évtizedek, évszázadok óta. A szeretet ma új tudomány leendő, s a tömeg minden új tudományt rajongva fogad.

Dobjuk el a kesztyűt magunktól. Igaz, katolikus, meleg szívet, meleg kézzsoritással menjünk ki a katolikus nép közé, égő szeretettől áthatott szavakkal beszéljünk Katolikus Sajtóegyesületről, Népszövetségről, Keresztény szociális szakszer-

vezetkekről népünknek, s munkánkat siker koronázza. Lehet, hogy éppen hidegségünk teremtette meg a mai szomorú helyzetünket. S hogy a jó Isten megőrizzen a csapástól, mely Egyházunk fölött Damokles kardjaként függ, legyünk mi is rajta, gyűjtsuk fel az emberek szívét krisztusi tüzzel, hogy legyünk mindnyájan mind a tíz millió egy szív, egy lélek Krisztusban. Mit akar Krisztus mást a meggyújtott szívvel, minthogy lobogjon — egyházunkért?

Simon Károly.

Helyi tanterv a népiskolai oktatásban.*)

Az 1907. évi iskolai törvény gondoskodásából a tanítói állás akkora előhaladást nyert úgy külső tekintélyben, mint anyagiakban, hogy ma már jóval kevesebb gonddal kell küzdenie a tanítónak, mint azelőtt. Azonban ha az állás külső tekintélyben emelkedett, viszont emelkedtek az álláshoz a társadalom részéről fűzött követelmények is, melyek sok ismeretet, kitaratást, ügybuzgalmat és szeretetet kívánnak. Az

*) A Tanítóegyesületek Szövetségének július 13-iki gyűlésen tartott előki megnyitó.

TÁRCA.

Levél a szerkesztőhöz.

Reichenhall, 1909. VII. 23.

Mintha valami kőbor, fáradt szellem költözött volna belem, úgy érzi magát a lelkem régóta s pihenését mindig messze keresi: távol onnan, hol a lélek intelligens szabadsága elé szürke korlátot emel a kicsinyesség.

Hát megindultam vágyaim után, mert megsegített az Isten.

Ugy-e kedves szerkesztőm, én nem szoktam dícselkedni soha? (? !)

Irigy sem vagyok s ezt másokban sem szeretném felkelteni. Éppen ezért nem sorolom el magának, hogy hol, merre kőboroltam a nagy világban. Hiába: én jó vagyok! De csak annyira, hogy azt ugyan nem mondom meg, hol voltam, — de megsűgom azt, hogy most hol vagyok: Reichenhallban. Ugy is tudom, hogy ezt irigylitől legjobban! (Ugy-e, be kedves vagyok?)

Hazaterőben itt vitt el az útam Salzburg-

nál. Ide csak egy futamodás Reichenhall. Csodálatos, meleg kíváncsiság fogott el Reichenhallt látni.

Az erdeit, a fáit, a ködöt és a napot a hegyein. A lelkemmel akartam látni azt, amit más néz a szemével.

Gondoltam: átszaladok egy órára. Őszinte érdeklődés hozott ide a reichenhalli hegyek közé és Isten bizony nem bántam meg, hogy az egy órából sokkal több óra lett!

Jó legyenek és másnak is elmondjam, milyen itt az élet? Természetes. Mert itt a természet az úr. A nagyúr itt el akarja felejteni, hogy otthon nagyúr; a kisember pedig elfelejti, hogy otthon: senki. Ugy-e be farcsa? De így igaz.

Jó néhány ezer ember fordul meg itt évente. De nem is csoda. Ezer jó fű terem itt fűben, fában, levegőben s tán még az is meggyógyul, kinek a lelke beteg.

Az is kellemes ám, mikor beültetik a szegényembert egy sós gőzkamrába. Nagyszerű! Kedves Szerkesztőm, a legjobb előfizetőjének,

ha jól akar: kívánjon egy ilyen sós kamrát. Nem tréfalok.

Azt hiszem, mindenki megtalálja itt, amit keres. A zajt, az embereket, a fakat, a csöndet, a bált és a templomot.

S aki ott szeret setálni a hallgatag Leopoldsthalon: annak a lelke sok mindent megért. És hiába akar senki és semmi lenni itt Reichenhallban... Mindenki mindenüvé magával viszi értékét vagy értéktelenségét s letagadni egyiket se lehet.

Azt hittem, a svájci havasoknál szebbet nem találhatok. És elbucszott tekintetem a glecserek fehér világától. Reichenhall mellett viszontlítottam. Tán szebb, tán nyugalmasabb volt a lelkem világa emitt, de úgy érzem, ezt e fehér emléket jobban megőrizi lelkem, mint amazt.

Él itt egy „előkelő idegen”. Akiről nem szabad beszélni; akit emén, rangján, nevében se szabad szólítani; aki Reichenhallban senki és semmi akar lenni — hogy pihenessen és jót tehessen és dolgozhasson. Ezt a két tulajdonságát ide is elhozta. Bizonyítottuk mi, az a kis társaság, mely tegnap egy kényelmes hin-

OBERBAUER A. UTODA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„a legjobb hírnevnek örvendő és legújabb egyházi szerek, ruhák, zászlok stb. gyára.”

— Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. —

fjúságnak az iskolán kívül való vezetése, az egyesületek irányítása, a szövetkezeti ügy támogatása nagyon is felhasználják a tanító tudását és erejét. Neha szinte tulzába is jutunk úgyhogy az a kérdés merülhet fel, hogy vajon tulajdonképeni és szorosabb értelemben vet munkájukért kárt nem szenved-e a melléke elfoglaltság miatt. Maguk a tanítóegyesületi előadások és felolvasások is arra figyelmeztetnek, hogy az iskola szellemi ügyeit behatós megfigyelés alá kell vennünk és a tanítás részleteivel is foglalkoznunk kell. Ez a szempont vezet, mikor szives beleegyezésükkel igénytelen megnyitásban egy pedagógiai részletkérdésre irányítom a figyelmet.

Évekkel ezelőtt egy fiatalkori utamban betetődtem Komáromba is, hol mint afféle idegen ember egy eléggé urias kinezésű bennszülöttől tudakoztam, mifele látnivalók érdemlik meg, hogy Komáromban megtekintsük. Embereim azt felelte, hogy ő olyan látnivalókat Komáromban nem tudna megnevezni. Ez a felelet meglehetősen csodálkozásra birt engem, de nem volt mit tennem, magamtól kellett a várost bejárnom és úgy, ahogy a látnivalókat megkeresnem. Ezt a tudatlanságot mindnyájan elítélhetjük, de félek, hogyha nem érdeklődünk lakóhelyünk történelmi múltja és jelenlegi viszonyai iránt, magunk is könnyen megjárhatjuk, s megjárhatjuk különösen községünk lakói, esetleg tanítványaink, amiből az egykori tanítóra, iskolára sem fog dicsőség háramlani. Azonban ettől eltekintve az általános műveltség azon fokozata szenved, amelyet még az egyszerű falusi embertől is elvárunk, noha ő esetleg a népiskola-nyújtotta tudással kénytelen beérni, ha megelégedzünk lakóhelyünk, megyénk, szóval közletlen környezetünk részleges bemutatásával.

Már el is találhatták a Tisztelt Tagtársak, hogy szavaim mire irányulnak; a népiskolai oktatás folyamán elsajátítandó helyi anyagról akarok néhány szót szólni. Előre becsátom, hogy ezen tárgy újnak épen nem mondható, azért az első gondolat birtokosának dicsőségére nem tarthatok számot; épen csak a megvalósí-

tóba felpakolódott s oly grandezzával karikázott reggeltől estig, mintha soha életében nem járt volna gyalog!

Kiránduláson voltunk a hegyek között. Csudaszép völgyekben mentünk, néha kocsin, néha gyalog; de mindig jókedvűen és boldogan — szavamra mondom, soha seholy éreztem ilyen jól magamat. Rajongok a hegyekért s ünnepe van a lelkemnek. De szeretek arról hallgatni . . .

Jobbról-balról a szeszélyes, bizarr alakú hegyesücsök tömege ölelkezik a felhőkkel. Aztán ellankadnak, hogy helyet adjanak egy-egy bús, szomorú, merész önálló sziklának, melynek nincs szüksége büszke komorságában senkire. Egy-egy vizes elzokog fölötte, de meg nem állhat. Mint a kék szemek könyve, úgy folydogál a patak odafenn, aztán sírní kezd és kékezüstbe török a vizek zokogása. Végtelen magasba nyulik a százzsinű sziklafal és káprázatos fénytörést mutat a föld színe. A szikla oldalában keskeny ösvény van vágva, aki nem fél itt elementáris elemektől, végig megy ezen a vizitündérnek, vagy hegyi boszorkányok számára való úton. Körülöttünk zengett, zúgott a szikla, zengett, dobogott a föld s mellettünk kétségbeesetten rohan, porzik a víztömeg s mint egy eszalagot bűvös holdastényű fátyol körül leng mindent, mintha többé nem akarna visszahajolni az emberek közé. Csak úgy messze

tás egy-két módozatát kell megbeszélés tárgyává tennem.

A vallás- és közoktatásügyi minisztertől kiadott „Tanterv és Utasítás az elemi népiskola számára” a részletekbe menőleg tájékoztat, hogy minő terjedelemben kell fölvenni a lakóhelyi ismereteket és megjelöli azon ismeretanyagokat, amelyek különösen ezekből indulnak ki. A földrajzot tekinthetjük a vezetőnek, mivel a lakóhely természeti alakulásának viszonyait kell a legalaposabban megismerni, hogy az ifjú nemzedék szülőföldjét megismerve, megszeresse s egyuttal az ott elsajátított földrajzi fogalmak segítségével hazájának, a szomszéd országoknak és még tovább menve az egész földnek alakulását elképzelhesse.

A földrajzi ismeretekhez csatlakozik a történelmi emlékek bemutatása. Hazánknak, de különösen az erdélyrészi megyeknek alig van valamely része, mely egy-két régi romot fel nem mutatna. Itt-ott nevezetes küzdelmek, a nemzeti életre döntő fontosságú események mentek végbe; sok hőstett, önfeláldozás emléke fűződik egyes helyekhez. A hazaszeretethez mily eleven forrása buzogna ezek ismeretéből, ha a tanító élénk, lelkes előadással megismertetné a multnak egyes helyekhez fűződő dicső eseményeit. A tanítás alapjául szolgáló vezérfonal korlátolt terjedelme miatt kénytelen a nevekkel megelégedni, de a tanító élő előadásának nem szabad annyival megelégednie, ha a tudásvágyat, érdeklődést kellőleg ki akarja elégiteni. Ha ebben az irányban mulasztás történik, még késő évek sem tudják a hiányt pótolni.

Természetesen nem akarok megelégedezni egy, az iskolán kívül eső akadályról. Arról t. i., hogy igen sok helyt a történelemkedvelő tanító sem fér hozzá oly könyvekhez, melyek vidékje multjáról kielégítőleg tájékozathatnák. Honnan merítse tehát a mult ismeretét, ha a legjobb igyekezet mellett is cserben hagyja a tudomány? Ebben az esetben valóban nem terhelheti a mulasztás vádját s a hiányt csak a jövő segíthet. A jövő, ha pályakérdésekben, vagy hírlapi megbeszélésekkel hozzájárulunk,

távol sejtjük az életet, de az emlékezet átshun a fátyolos völgyön s megkeresi, akit akar.

Ilyen helyeken járva, remélem, kedves Szerkesztőm, nem csudálkozik, hogy ha megsúgom, hogy botrányosan sokat ettünk! Sőt minden órában ettünk! Az „előkelő idegen” nagy öröme.

Azután ismét tovább mentünk. A jólelkek, a kedves lelkek, imádkoztak is az úton. Higgye el: gyönyörűségem volt. S higgye el: nem az én öntudatos hibám, ha nem tudtam úgy imádkozni, mint ők. Nem érzem a hiányát Isten jelenlétének s az imádság hangulatának. Azt kell hinnie, hogy lelkek más úton, más rendszerrel találja meg és egyenliti ki benső harmoniáját.*)

Az is jól esett a szememnek, hogy a nép vallásos érzülete mindenütt felcsillan. Templomokban, temetőben.

Ez természetes. De meghatóan kedves, mikor rengeteg erdők mélyén, óriási komor sziklák oldalán egy-egy vésett kis oltár köszönti az idegent. A friss virág sohase hiányzik ezekről a naiv, kedves lélekkel és lélekből épített szent emlékekről.

Ilyen úton ér el az ember az öreg sziklák közé ékelt csudához: a Königsseebe. Azt mondotta valaki közülünk a társaságban: ennek a helynek, ennek a tónak sajátságos, melbús hangulata van . . .

*) Adja Isten!

Szerk. h.

hogy hozzáértők a megye multjából egy történelmi olvasókönyvet szerkesszenek a nép és az iskolák számára. Hihetetlen mértékben megerősödik a hazához, a szülőföldhöz való ragaszkodás, ha a nép fia vidékének nevezetes eseményeit megismerheti.

A mult szellemét, emlékeit hogyan akarják gyümölcsösíteni a mostani nemzedék tudatában mások, arra felhozhatok egy elő példát, a szászokat. Átlapozgattam Vaterlandskunde c. nép- és polgári iskolák számára készült könyvet, melyben mindenütt különös szeretettel van felemlgetve minden szász emlék. Gyulafehérvárról ezt találom többek közt: „Gyulafehérvárnak (Karlsburg) majdnem 12 ezer különböző nyelvű lakosa van, kivált zsidók, — ami azonban így állítva nem igaz, — de van egy evang. egyházközsége is”. Gyulafehérvár közelében régi német telepek voltak (Krakkó, Chrapundorf, Vinc), melyek ma már eltűntek. A Nagy-Küküllő középső folyásában nagyobb részt szászoklakta vidéken folyt át. Itt fekszik az elragadó fekvésű szász város (Segesvár), több mint 10,000 lakossal, akik bor és krumpli termeléssel is foglalkoznak. Ez a város szülővárosa a három utolsó szász püspöknek . . . Segesvár mellett a honvédek 1849-ben az oroszoktól vereséget szenvedtek. Valószínűleg ebben a csatában esett el a legkedveltebb magyar költő, Petőfi. Segesvár környékén több pompás szász község van. „A Kis-Küküllő völgyében többnyire magyarok laknak. Fontos helyek Dicsőszentmárton és Küküllővár. Ellenben a kükküllői hegység nyugati részében sok szász lakik, kik a szőlőművelést erősen üzik. Itt fekszenek a pompás szász helységek Szentábrós, Zager, Bogács, Zsidve, Bolyács”. (16. l.) A Szászsebesről szóló rész is érdekes. „Szászsebestől nyugatra fekszik a Kenyérmező, amelyen az erdélyiek Kinizsi segítségével a törököket legyőzték. A szászok Georg Hechts vezetése alatt kiváltképen kiténtek. A Kis-Szamos mellett fekszik Kolozsvár. A várost szászok alapították, de a reformáció után a szászságra nézve elveszett, mivel a szászok az ev. luth. valláshoz nem maradtak hívek. A városban magyar főiskola van

Jól megjegyeztem a hangot, a szót és tekintetem messziről kereste a tó bánatát. Szeretem a tájat, mely valamit mond a léleknek. S szeretem a lelket, mely megérzi, megérti azt . . .

Csakugyan úgy van. A Königssee vize szomorú. Mintha réges-régi mesék zsongójának a zöldfényű, aivó vizen. Mintha a sziklaóriások miatt szenvedne. Jöttek a ruca, szürke kicsiny butácska vadkacsák. Kisírik a csolnakot messzemesse. Lesik a morszát s akár kézből is elveszik. A nagy tavon itt is, ott is tova siklik egy gőzmotoros. Csak a mi csolnakunk áll s az erős kezű bajor asszony leteszi az evezőt.

Igaz, nagyon igaz, hogy ez a tó melbús.

És ilyen helyekre visszajön az én emlékezetem.

Lehet, hogy ezek a szomorúságok napsugárból szövődnek. Sok ilyen ismer a lelkem. Ebből támadnak legfinomabb örömeim és legérthetlenebb bánataim, melyek csöndesen kísérik mindenüvé.

Mit meséljek magának, kedves Szerkesztőm? Maga nagyon kritikus és félek, ha még nyujtom a dolgot, ismét azt mondja: ez a cikk olyan, mint a víz, mikor szétfolyik az asztalon . . . oh, oh!

A. É.

A Fellegváron lótték agyon 1849. május 12-én Roth J. Lajost.

Nem mondom, hogy ezen adatokban valótlanság volna, de azt látom, hogy a nagyjában való tárgyilagosság mellett a szász „nemzetiségi” szempont mindenütt túlságosan ki van emelve. Az erdélyi részek földrajza után következik két rövid foglalat, melyek a szászokról való tudnivalókat összegezik. A céltudatos feldolgozást egyes részek földrajza, a hol szászok nincsenek, még jobban kiemeli. Az Zsil völgyével, mely mégis csak jókora terület s az egész Hunyadmegyével tizenegy sorban számol be. Ugyanilyen irányú tárgyalással találkozunk a szorosabb értelemben vett magyarországi részeknél is. Így tudjuk meg, hogy Aradmegyében 40.000 német is lakik, a Bánság „ez a pompás terület 150 év előtt még mocsaras, majdnem lakatlan pusztá volt és Mária Terézia császárnő, meg II. József császár idejében különböző nyelvű lakosokkal népesített be. Románok, szerbek, magyarok, bolgárok mellett főleg németek, több mint 400.000 úgynevezett sváb lakik itt. Ezek derék, jómódú földmívelők. A bánságban száz évvel ezelőtt csak 30 tisztán német község volt, most már számuk száznál többre rög és sok van ezeken kívül, amelyekben a németek vannak többségben”. (29. l.) Így állítja homlokterébe az öntudatos szász író a szász-szót, németiséget; így tanulja meg a német gyermek, hol keresse fajrokonait, mi van velük, milyen derék, jóra való emberek. A többi is érinti hűvösen, közömbösen, de hogy mit csinálnak, hogyan fejlődnek, az kevésbé érdekli.

Igy kell nekünk magyar tanítóknak is tennünk, hadd lássák a gyermekek, a magyarság, s itt a mi körünkben a székelységnek multját, fejlődését, esetleg hanyatlásának okait. Kitérhetetlen benyomások maradnak ezen elbeszélésekből, buzdításokból a gyermek lelkében, melyek még férfieiben is fogják irányítani.

A földrajzi és történelmi ismeretekhez csatlakoznak a természettudományi ismeretek. A feljebb említett Utasítások e. mű igen talpraesett észrevételekkel tájékoztat, hogy mit kell tennünk ebben az irányban. Elegendőnek tartom röviden ismertetni kívánalmait. A természettudományoknál a gyakorlatiasság elve az irányadó. Ezért a tanítóknak a természetrajzi tárgyak gazdag anyagából első sorban azokat az állatokat, növényeket és ásványokat kell kiválogatnia, melyek az illető vidék mezőgazdaságában, kertészetében, halászatában, vadászataiban, bányászatában, továbbá háztartásában, iparában és kereskedésében fontosak. A gyakorlati vonatkozásokat mindenkor ki kell emelni és kellőleg méltatni. Általában a természetrajz anyagának részletes kiválasztásában alkalmazkodjunk az iskola földrajzi helyzetéhez, a környékhez. (Utasítások 166. l.) Ebben kitűnő szolgálatot tesznek a természetrajzi kirándulások! Természetesen a tanítónak magának is pontosan kell ismernie azon vidék természetrajzát, ahová a kirándulást vezetni akarja. (167. l.)

Még a számtan tanítását is belevonhatjuk ebbe a munkába, ha pl. Csik földrajzát, vagy bármely más megyét tanulják, az illető megyére vonatkozó számbeli adatokat is fel kell használni.

Föl kell tennem, hogy mindez ismert dolog a t. szövetségi tagok előtt. Legfeljebb a kivitel módját lehetne és kellene megbeszélni. Legjobb volna, ha minden tanító iskolája számára egy helyi tantervet állítana össze, melyben lehetőleg pontossággal és részletességgel lenne feltüntetve és kidolgozva, mit kell a környék történelméből, természetrajzi viszonyaiból a

népiskolai oktatás anyagába belevonni és hol lehetne ezekről adatokat találnia magának a tanítónak. Elvégre nem mindegyik tanító marad egy és ugyanazon helyen 30—40 évig. Lehet, hogy valaki egy helyen működik 10—15 évig; ezen idő alatt szépen összerakja a környékének tört. multjára vonatkozó adatokat, amide utódjának elől kell kezdeni a munkát, ha az elődtől mintegy szellemi hagyatékképpen utbagazításokat nem kap.

Oly fontosnak tartom az iskola környéke részletes megismertetésének ezen munkáját, hogy még a középiskolára nézve sem tartom fölöslegesnek a helyi tantervnek elkészítését és a tanításban figyelembe vételét.

Még többet is lehetne erről a kérdéssel elmélkedni és kibővíteni a módokat, de attól tartok, hogy túllépek az elnöki elfelmentások számára szabott mértéket és nem számíthatok a szokásos figyelemre. Végezetül csupán azt emelem ki, hogy néha szükséges is a népiskolai tanításnak ilyen, — mondhatni, — apróbb módszeres kérdéseivel is foglalkozni. Sajnos, mint minden más pályán, a nevelés mezején is elegendő vannak, kik jól értenek a nagy politikához, az emberiség boldogításának jelentős kérdéseivel, csupán az iskola belső életének apró, kevés dícsőséget, de sok eredményt előidéző részleteivel nincs kedvük foglalkozni, noha módjával ezek is meghallgatásra találnak. Ime én is nagyszabású elnöki megnyilatkozások helyett egy ilyen, kevésbé bolygatott pedagógiai kérdéshez fordultam és van némi halvány reményem, hogy legalább néhány egyetértő gondolatot a t. szövetségi tagok lelkéből kiváltottam.

Ezzel Isten bőséges áldását kérve mai működésünkre, üdvözlöm az egyesületi kiküldötteket és gyűlésünket megnyitom.

Péter János dr.

A kegyelem újabb napjai.

Szentkatolna után Csikkozomson voltak most e hó 19—22-ig, a hol és a mikor kegyelmes Főpásztor Urunk inteniója szerint a környékbeli papok Soóthy Gyula spirituális vezetése mellett lelki-gyakorlatot végeztek. Elhozták ide a mindennapi élet zajában kifáradt, beporosodott és talán kihűlni kezdett szívüket, hogy itt a magabizallság esendjében az Úr Jézus szta. Szívén kipihenve, a bűnbánat vízében tisztára mosva magukat e szta. Szív szeretetének melegenél szívüket újra lángra lobbantva új erőt, szent lelkesedést nyerjenek magasztos hivatásuk további méltó betöltésére; kegyelmet, isteni segítséget megállni a kísértések, a bűnveszélyek közt; hősi pápi lelket Krisztus követésében a maguk és híveik üdvözítésére! Igazi lelki öröme volt e pár nap nemcsak a résztvevő papoknak, hanem az egész községnek is, mert a hívek részt vettek a számukra is, mind a három estén tartott szentbeszédben, — a melyeket Török Ferenc, orsz.-gyűl. képv. csomafalvi plébános, Soóthy Gyula spirituális és Antalfy Károly szentkatolnai lelkész tartottak, — úgyzintén az ezeket követő ünnepélyes, szentségkitételes litániakon és sokan közülük a bűnbánat szentségéhez is járultak. És bizonyára az édes Jézusnak volt legnagyobb öröme, mikor a közös áldozáskor ott látta csillogni papjai és hívei szemében az öröm és hála könnyeit és hallotta ajkairól a Te Deum fenséges dallamának akkordjait viszhangjaként a megtisztult és az Ő békéjének és szeretetének örvendő lelkek megnyilatkozásának. — Forró köszönet azért az Úr Jézus szta. Szívének! De az ő szive szerinti Főpász-

torunknak is, ki alkalmat adott e napokra és a ki üdülésében sem feledkezve meg gyermekeiről, kedves levelelv örvendeztette meg őket! Halás köszönet a Spirituális Őrnak, ki e szent napokban útmutatónk, vezetőnk volt az Úr Jézus Szívéhez! Végül köszönet Csikkozomás derék lelkészeinek, Bartos Mihály úrnak, kinek szíves vendégszeretetét élvezték a jelenvolt papok e napok alatt. — Különbön jelen voltak Török Ferenc, orsz.-gyűl. képv. és csomafalvi, Koncz István, alesperes, tusnádi, Nagy Antal csikszentmártoni plébános, Bartos Mihály csikkozomási, Antalfy Károly szentkatolnai lelkészek; továbbá Benze István hátszegi, Bodó József ditrói, Kovács Balázs baróti, Szöcs Albert csiknagyboldogasszonyi, Potovszky Dávid lemhenyi, Fekete József kezdizsenterkeszti káplánok és Kovács Lajos alszerpap. — A szent gyónásra megjelentek: Hadnagy János csikszentleleki lelkész, Hollanda János csiksomlyói, Gáspár Bela piskitelepi segédlelkész, Boga Alajos IV. éves pazmanita, és Boga István III. éves theologus. A lelkigyakorlat befejezésékor Török képviselő mondott meghatót szavakkal köszönetet az „előkelő idegennek”, kit azonban édes testvérül fogadtak mindenütt.

Jelenvolt.

Apróságok a lelkigyakorlatokról.

Mozgalmas élet volt Szentkatolna és Kozomás községben: hintók, kocsik, szekerek jöttek, mentek; a hívek a határban kezüket szemük fölé tartva néztek, bámultak, köszöntek; ilyen nem volt még soha.

A g y a k a t, székeket cipeltek vagy az iskolába, vagy a plébániára; a hívek legszebb ágyneműiket s ágyaikat adták oda; föltámadt a papnöveldei dormitorium képe, megszólalt az a bizonyos rendet hirdető eszengettyű szava.

S o k p a p s mégis némaság a plébánián, minden rendben ment, mint a karikaesap. Szentkatolnán egy nagyon kedves szervitorok szolgált fel teljes lelkigyakorlatos komolysággal; Kozomáson két-két papnövendék a Boga-familiaiból.

E s t é n k é n t egy-egy lámpa világítás mellett siettek a templomba, melynek kivilágított ablakai hirdették a papok esendes esti imáját; az öröklámpa örömeiben fel-fel villámlott.

B e f e j e z é s k o r testvéries bucsuzás után szétoszlott a kis sereg, de mindegyik a viszontlátás reményében indult haza felé.

Milliók sajtó céljára.

(Hathatós módszer a sajtó-mizéria megszüntetésére.)

(Folytatás.)

Csalódik, aki azt hiszi, hogy kibirok ennyit zúgólódás nélkül. Én bizony erősen duzzogtam és még arra a nyilatkozatra is fakadtam, hogy lelkiismeretem kiméletlenségével most egyenesen a számból vette ki a falatot. Ez persze egy kissé túlzás volt tőlem, de nem is maradt büntetlenül.

— Talán nem tudom — szájkaszkodott tovább, — hogy 350 koronád hever a takarékbán. Ugyan ki biztatott rá, hogy gyűjts magadnak kincseket?

Ez már több volt a soknál. Ez már elevenbe vágott!

— Igenis van! — feleltem, telhető gorem-bán. Elég megküzdöttem érte. De ha már ennek utánajártál, miért nem kutattad ki azt is: mifele célra van összegyűjtve? Majd megtudtad volna, hogy egy jó fejős ténen úgy kellene a házamhoz, mint a falat kenyér, mert folytonosan kávék mell innom és ezen eldugott szegény oláh faluban alig lehet tejet kapni, egyéb tej-

termeket pedig kész aranyért se. Tudod, hogy messze magyar vidékről ide csalt eszedemnek, csakhogy megmaradjon az oláhok között, kétszáz korona évi bért kell fizetnem. Legnagyobb részben ennek a bérnek biztosítására szolgál az az összeg. Tulajdonképpen tehát csak 150 korona az, amivel rendelkezhetem. Ezért nincs még tehén. És ha ma holnap meghalok? Tudod, hogy folytonosan beteg vagyok . . .

Ez se használt.

— A cseledbért ám biztosítsad — hagyta rá kegyesen —, de tehenre semmi szükség sincs. Az ilyen örökké köhécselő tüdőbajos embernek, amilyen te vagy, mindennél jobb a kecsketej. Kecskére pedig elég az ötven korona. A száz e szerint lehet forgó tőkéd, amivel szükségleteidet hónapról-hónapra fedezheted. Ha pedig meghalsz, — a bútorod árából kikerül a temetésed, hiszen szent István királynak se volt ilyen drága bútorra, mint neked.

Hiába küzdöttem, nem bírtam vele. Arra is fakadtam, hogy tudtommal másnak is van lelkiismerete, nem is olyan aluszékony, mint ő, de talán senki se akadékoskodik annyit, mint ő.

Azt felelte rá, hogy ő több joggal mondhatná: más lelkiismeretnek is csak akad itt-ott bajja az emberével, de talán egyiknek se oly sűrűn, mint neki velem.

Az Isten bocsássa meg, már vádolni is kezdem magamban azt a százezer koronás ismeretlent. Elhatároztam, hogy megtudakolom a címét és megírom neki magyarul, hogy ha még egyszer kedve szottyan jöteknyságot gyakorolni, vigyázzon rá, hogy amit jobb keze tesz, meg ne tudja a bal, akarom mondani — az én lelkiismeretem . . .

Ujból az újság barátjára esett tekintetem, oda arra a százezer koronás kimutatásra. Vajjon nincs-e ott kiténtve az adakozó neve is?

De né, né! Hiszen világosan meg van mondva, hogy az a százezer korona nem egyes vagyonos ember adománya, hanem szinte egyévi országos koldulás eredménye. Talán valami kétszázadik gyűjtés kimutatása, ami azt jelenti, hogy miatta több mint kétszázszor bejárták az országot Pozsonytól Brassóig, Munkáéstól Fiuméig. Ennyiszer megfordultak — a napilap után — az ország valamennyi főpapjánál és kath. mágnásánál, kanonokjánál és földbirtokosánál, lelkészénél és hívójénél, szegényénél és gazdagjánál, énnálam és tenálam. Ahol lehetett — es lehetett néhol! még a gyermekektől is elcsalták a cukorra való, a koldustól az alaminzsa fillért. Ahány legkisebb egység van abban az összegben, legalább is annyi kilíncest le kellett nyomni érette. Nos hát hihető-e, hogy akinél csak megfordultak, mindenki t e h e t s é g e s z e r i n t adott volna? Dehogy hihető, dehogy! Nem is kell hinni. Én se úgy adtam, meg talán te se. Voltak olyan egyházi személyek is — legalább kétszázszor, de mindenesetre annyiszor, mint nálam és nálam — aki semmit se adott. Talán nem volt neki? Sőt! Mert mint a lapokból olvastam, úgy könnyített magán, hogy — ha jól emlékszem — ötven darab ezeres bankót adott át egy zsidóknak túlságosan gazdag városnak, hogy csináljon vele valamit, ha tud. Hát akkor mit jár a szám, úgy-e? Hiszen lám nem ette meg a sok ezrest, hanem összegyűjtötte és — elajándékozta. El igen, még pedig nem is Jeruzsálemnek, csak a külvárosának. Hát ne is essék róla szó . . .

Egészen komolyan beszélve: cseppet se sajnálom, hogy furfangos lelkiismeretem azzal a százezer koronával, illetőleg annak eredetével egy pillanatra megtévesztett, csakhogy valamilyen fölbuzdítson és — tehetségemhez mér-

ten — jelentékeny adományt csikarjon ki tőlem. Van helyette egy szomorú elégtétel: igazolva vagyok azon állítomértem, hogy amit a kath. sajtó főleg elyezése tárgyában eddig cselekedtünk, — katonásdi gyereke j á t é k .

Pedig a kath. egyháznak okvetlenül kell módot találnia arra, hogy sajtóját első hatalomná tegye ez országban. Kell módot találnia arra, hogy — ha szükséges — évenként akár millió koronát vagy többet is képes legyen sajtója erősítésére fordítani. És én merem állítani, hogy mai helyzetében még igen könnyen találhat is. Ugy van. Nagyon csekély erőfeszítés kell részéről ahhoz, hogy néhány milliót összehozzon. Annyira csekély, hogy szinte erdemzamba se mehet. Hogy miképpen? Adóztassa meg magát e célra az ország első papjától kezdve a legfiatalabb káplánig minden egyházi személy az ő teherviselési képessége határáig. Mint alább ki fog tűnni, — igen kis dolgot indítványoztam ezzel. Vagy nem mi voltánk-e első sorban, akiknek kijelentett még az is: „qui non renunciat omnibus, quae possidet, — non potest meus esse discipulus”. Az én indítványom ennél hasonlíthatlanul kevesebbet kíván tőlünk. Hát majd ítélje meg ki ki önmaga: lehet-e ő Krisztus tanítványa, ha még olyan csekély önmegtartóadásra se képes. A magam részéről én, ha szükség lenne rá — amint nem lesz — 3—4 évken keresztül is szívesen vállalnék akár négy-ötszáz korona évi terhet, csak tudjam, hogy ez nem hiába lesz, mert a primástól kezdve a 800 forintos lelkészig, amilyen én is vagyok, — illetőleg csak volnék, ha tényleg fölmenne jövedelemem 800 forintra, — sőt az utolsó káplánig mindenki erkölcsi kötelességének tartja a kath. sajtó hatátságos támogatását, tehát olyan magasztos cél szolgálatát, mely célra akár a templomok kincseinek fölládozása se volt vétek. És miért nem ígértem én hozzájárulástom absolute, miért kötöm ahhoz a föltételhez? Azért, mert nem akarok esztelenkedni, hiábavaló erőpöcsölést üzni. Azért, mert egy-két ember erőlködését csak szánni lehet és elítélni ott, ahol csupán ezreknek összefogva lehetne siker elérniök. Inkább nevétségés mint dícséretes annak a cselekedetnek, aki óriási tüzvéz alkalmával, noha látja, hogy a hatalmas tűzoltó feeskendők vesztégg állanak, kis bodzafaágból való feeskendőjével szinte magamegerőtelve feeskendezi a fonálynál vizsugarat az ésméztő lángokba.

Már most hát: hol van az egyes individuumok teherviselési képességének határa? Mit kell érteni hathatóság alatt?

Azt, hogy egy éven keresztül minden egyházi személy a kath. sajtó támogatására adja jövedelmének azt a részét, mely nélkül életétészerényen fönn tarthatja.

Mindenekelőtt szükséges megjelölni azt az összeget, mely egy lelkipásztor szerény megélhetéséhez megkívántatik. Hogy félre ne tévedjünk, induljunk ki abból a tényből, hogy sokan vannak közöttünk olyanok, akiknek évi jövedelmük 1600 koronát se tesz ki. Miután mégis meg kell élniök, még pedig a papi állás dekorumának megfelelőleg, az életszükségletet tehát, ami Sirák fia szerint — 29, 28. — a víz, a kenyér, a meztelenséget befödő ruházat és a ház, tegyük 1500 koronára. Magától értetődik, hogy ha egyik papa névze ennyire tesszük, annyiból fog állani a másikkra és valamennyire névze.

Akinek tehát 1500 koronája sincs, — nem fizet semmit; akinek annál több van ugyan, de 1600 nincs, csupán az 1500 koronán felül levő részt fizeti.¹⁾ Az 1600 koronások fizetnek kerek száz koronát.²⁾

(Folytatjuk.)

H I R E K.

Fürdői élet.

Tusnádfürdő, 1909. júl. 20.

Nagy a mozgalom itt, auton.obilok is járnak. Julius 16-án reggel bántuk a „Három huszár” szálloda előtt álldogáló nagy autómobil. Cantacuzen herceg utazott rajta Borszék felé, hogy onnan Muszkaországba jusson. Szép alkotmány. Gazdája okos ember lehet, mert nem várta, hogy a vidék népe vasszegeket hintsen eleje az utra, hanem ő maga még Bukarestben három kerekét megrakotott szegekkel, hogy a sikos uton is baj nélkül haladhasson. Úgy látszik, olvasta a magyar lapokat, melyek szerint felső Magyarországon a legutóbbi nagy autómobilverseny alkalmával egyik vidék népe csupa előzékenységből vasszegeket hintett az ország-utra, hogy a szép masinák el ne csúszhassanak. Csak azt nem tudom, hogy az oláhországi nagy arak sport kedvéért autoznak-e minden évben annyit, vagy hajtúznézni járnak, avagy talán földrajzi tudományuk bővítése végett utaznak. Előtte különös, hogy mindig vagy Muszkaországba mennek rajtuk keresztül, vagy onnan jönnek vissza. Magyar zászlót nem láttam a kocsin. Egy másik autómobil Brassóból jött. Úgy látszik, hogy ennek női szerkezete van, mert olyan jelzése van, mint veszályban forgó nőnek vészkiáltása. Hungária asszonyságra gondoltam mindjárt, aki fiainak lehasága és elhetetlensége miatt mindig méltán jajveszékelt.

Maganak a fürdőtelepnek is van autómobilja. Saját tulajdán. A patent csak a fürdőtelep határai között érvényes. Itt nyargal fel és le naponként többször is. Egyszerű és olcsó alkotmány az egész. Egy ket kerekű taliga, rajta hordó, a hordón egy ember, elől egy ló, és kész az utomobil, mely explózió veszélye nélkül pompásan működik.

Tennispálya kettő is van. A cukrászda előttin nem győzik egyengetni a porondot, olyan gyakran szetruzzák a különféle szépségek heves játék közben, a fókut közelebe levő pályáról pedig a múlt heten üzték el a jól megtermett szunyogokat nagy bajjal ugyan, de sikerrel. Most már ott is vig élet van, a szegény szunyogok bánatára, melyek soványodni kezdetek a sok seprés miatt. Tehát nemcsak embereknek van bánata.

Vasárnap és hetfőn vendégeim voltak. Vasárnap urak és hölgyek, hetfőn pedig papok, kiknek látásán nagyon örvendtem, de legjobbban örvendett a Schweiz vendéglőse. Jó emlékekkel van irántunk.

A régi jó alakokból sokan visszajöttek, minek örvend a publikum. Új érdekes alakok is tűnnek fel, kiken még csudálkozik a publikum. Ducezi bácsi önállóan tárogatózik, mivel régi társai mind kidültek a hurok mellől. Ma azonban gyorsvonattal Kolozsvárra utazott, mivel három házat és néhány ezer forintot kíván örökölni. Ma exotikus alak jelent meg a nyil-

1) Kivételet egyedül önmagára névze tesz, aki szintén ebbe a kategóriába tartozom ugyan, de azért kötelességemnek tartom az illetéket-egészen, sőt annak négy-ötszörösét megfizetni.

2) Vagyis a napi 4 kor. 38 fillérből mintegy 28 fillért. Meg kell tehát gazdálkodni naponként egy pohár bort és egy szivart.

vános tereken. Szép japáni napernyőt tart magasan kifeszítve, fején elegáns aranyos cilindert, vállain elég ép fekete frakk, nadrágja még használható, bocskora jó, mellén, hátán nagy festett és beírott papír táblák. A közönség mohón olvassa és megérti, hogy Kristó Béla büllője hivatalosan ma nyílik meg. Változatosság tehát van elég.

Szerelmi reményekről, csalódásokról és idillekről nem írok, mert azokat nem értem. Csak ha kérdelem, hogy ezek meg ezek miért járnak és néznek mindenfelé olyan furesán, azt teelik, hogy azok szerelmesek. Hátha valaki szerelmes, muszáj annak furesának lenni? Mások túlkomolyak. Ha kérdelem, miért olyan komolyak, azt felelik, hogy kurát tartanak és a siker kezd már jelentkezni. Ez is furesa, hiszen a jó sikernek mindenki örövend. Egy jó apa azt mondja fiának, hogy társalkodjék művelt nőkkel finomság kedvéért. Ő szívesen társalog, talán még el is késik túlbuzgósága miatt a vacsoráról. Emiatt nem kap vacsorát, de kap szobáristramot és kemény fenyegetést, hogy hazaküldik. Ez is furesa dolog. Dragomán bácsi itt van sok és kedves cikkeivel és azzal viccelik, hogy több eladó cikke van, mint hazajárása. Ez is furesa. Hát vegyük meg portékáját mind és akkor több hazajárása lesz, mint eladó cikke. Különböző szerencsés, hogy a Kursalon előtt fején a sok kofetti nem akad meg. Itt komoly dolog is történik. Egyik napon valami gyerekek megszöktek a fürdőtelepről és az Olthoz mentek fürdeni, közöttük volt a Ferkó is. Fürdöttek nagy vígan, de csakhamar megszeppentek és elfutottak, mert a Ferkót elkapta az örvény. Azonban egy Gál Zoltai nevű nagybacska fiú véletlenül ott járva, kimentette a kis fiút. Ezért megérdemelte egy kis jutalmat. Most nem írok többet, mert nincs papírom, a boltban pedig elfogyott a nagy forgalom miatt.

Üdvözléssel
Mási.

— **Személyzetiek.** Gáspár István kézdívásárhelyi konviktsi régens egészségi állapotára való tekintettel ezen tisztétől felmentetvén, helyébe Eröss József csiksomlyói tanár neveztetett ki régenssé s helyettesített át ugyanoda főgimn. tanárra. Az ekkép megüresedett csiksomlyói történelem tanári tanszékre Antal Áron kézdívásárhelyi tanár neveztetett ki.

— **A magyar nemzet Szent Antal temploma.** A „Páduai Szent Antaltól nevezett Zuglói Kápolnaegyesület,” mely a magyar páduai Szent Antal templomának Budapesten, a Zuglóban leendő felépítését tűzte ki célján, országos gyűjtésre kapott belügyminiszteri engedélyt, melyet a jövő hónapban fog megindítani, hogy Szent Antalnak az egész országban élő tisztelői hozzájárulhassanak a templom felépítéséhez, s így az valóban a magyar nemzet páduai Szent Antal temploma legyen. A gyűjtés iránt, melynek előkészítő munkálatai most vannak folyamatban, országsszerte nagy érdeklődés mutatkozik. Az egyesület elnöksége a püspöki kar támogatását is kérte, a kitől máris hathatos támogatásban részesült. Nevezetesen Varos Gyula kalocsai érsek 300 db., valamint gr. Zichy Gyula pécsi püspök 25 db. gyűjtőívét kért, egyházmegyéjükben való szétküldés végett, Vaszary Kolos bíróknak, heregprimás pedig értesítette az egyesület elnökségét, hogy legközelebb kiadandó főpásztori körlevelében a magyar nemzet Szent Antal templomának érdekét főgyűjtőmegyéje papságának s általa a híveknek, valamint a hitbuzgalmi egyesületeknek és társulatoknak pártfogásába ajánlja s megengedte, hogy a folyó évnek valamelyik vasárnapján a főgyűjtő-

megye valamennyi templomában a magyar nemzet Szent Antal temploma javára gyűjtés rendeztessék. A főváros összes templomaiban f. év június hó 20-án rendezett gyűjtés tekintélyes összeget jövedelmezett. Lovag Ember Károly az egyesület elnöke, valamint Drégely Dezső titkár és Orosz Antal pénztáros nagy buzgalommal látják el az ügyben felhalmozódó teendőket. Az egyesületnek VII. Angol utca 29. sz. alatti irodáját Drégely Dezső titkár vezeti, aki készséggel szolgál ezen ügyre vonatkozó mindenemű felvilágosítással.

— **Harangmegáldás.** A napokban egy szép, megható és maradandó emléket hagyó ünnepélynek volt szemtanúja Csikszentmihályi községe, a melyhez hasonló igen ritkán szokott faluhelyen ismétlődni. Régi vágya volt Jakab Lajos alesperes, p.ébánosnak az, hogy egy olyan harang intse híveit az imára és hívja a templomba, a melynek hangja még a legtávolabbi híveinek fülei és szíveig is elhasson. Ezt a vágyat és régi óhaját teljesítette akkor, mikor egy 835 kilós ércapostolt Faraó Simon örm. szertartású esperes, plébános által, a harangok eredete, célja és rendeltetéséről tartott megható beszéde mellett Szent Mihály arkangyal tiszteltetére megáldott gyönyörű nagyharangot helyeztetett fel a csikszentmihályi templom tornyába. Mikor ezt az igazán melabús hangú és az emberek szívét áhitatra gerjesztő harangot először meghuztak, sirva fakadt úgy a meghajlás körében álló lelkipásztor, mint a községnek minden tagja, a ki csak hallotta, a kiket még jobban meglepett a szeretve tisztelt plébánosok azon kijelentése, hogy: „ezt a harangot a sajátomból azért hoztattam, hogy szóljon az Isten dicsőségére, a ti lelketek üdvösségének előmozdítására és a halottaitok elszáratására. Kérlek kedves híveim, hogy ne keményítsétek meg szíveiteket, mikor halljátok é harangimára intő szavát; jöjjetek, mikor a templomba hív és imáitokkal segítsétek neki, mikor megholtjaitok felett keseregve zeng az ég Urához, a ki előtt mindnyájunknak egykor meg kell jelenni.” E kijelentésre meglepő íve távoztak az összegyűlt hívek, áldva és magasztalva jó lelkipásztorukat, ki őket 3500 koronás ajándékkal lepte meg. Azonban, égett mindenki híve a vágytól, hogy hálójuknak valamikép kifejezést adjanak. Ez is teljesült. Csiki János állomásfőnök és Kristó Domokos tanító úrak szervezése és vezetése mellett, megjelent a rakövetkező vasárnap estéjén a plébánián a község apraja és nagyja, fáklakkal kezében, az új harang hangja mellett és az: „Isten áld meg a magyart” éneklése között, az erről mit sem sejtő plébános előtt, a hol a község zenekara darabjai között Csiki János, id. Buzás Albert és Kovács András úrak, a haza, község és hitközség nevében mondtak hálás köszönetet a plébánosnak, a minék hatása alatt egybeolvadt a pap hívei minden érzése. Kifejezést adott ennek a köny, mely mindnyájunknak szemében csillogott. Meghatva mondtott köszönetet ezen nem várt és meglepő halajelenségért az erejében „megfogyva bár, de törve nem” álló plébános, a kinek az érzékenységtől reszkető szavait felbeszakitá az Isten áldása: a jótékony eső. Verje meg sokszor az ilyen gyülekezetet a szép, csendes eső.

— **Egy hírneves szanatorium ismertetése.** Közvetlen a főváros közelében, gyönyörű vidékeken: Dunahalasztn (Pestmegye) fekszik Tamásy Park-Szanatoriuma. E szanatorium messze földön hírnevessé vált, mert alkoholisták, morfinisták és idegbetegek ott tökéletes gyógyulást találnak. Napfürdő, dietikus táplálkozás, elsőrendű orvosi gyógykezelés. Prospektus díjmentesen küld az igazgatóság, melynek címe: Ta-

másy Park-Szanatorium Igazgatósága, Dunaharaszti, Pestmegye.

— **A selyemtenyésztés a népiskolában.**

Körödy Miklós pécsi tanítóképző-intézeti tanár az elemi népiskolák számára szerkesztett olvasókönyv sorozatában a III. osztálytól kezdve tanévenként április hó második felétől számítva osztályonként 2—2 heti tananyagot vett fel az eperfa- és selyemhernyótenyésztés tárgyalására, miáltal tantervszerűleg lehetővé tette, hogy e fontos gazdasági ágbán a népiskolai növendékek épen a selyemhernyó tenyésztés megkezdése időszakában elméleti és gyakorlati kiképzést nyerjenek. A könyv a székszárdi selyemtenyésztő intézet támogatásával s az ezen intézet által kiadott népszerű előadások felhasználásával készült s most a Szent-István-Társulat, mint kiadó kérvénnyel fordult Darányi Ignác földművelésügyi miniszterhez, hogy az érdeklét vármegyei gazdasági egyesületek útján hívja fel az iskolázékat, községi előjáróságokat és tanítókat az említett olvasókönyvek bevezetésére, amit a szegényebb néposztályok keresőképesége szempontjából igen fontos eseménynek kell tartanunk, mert a selyemhernyó tenyésztése által épen a legszűkösebb júniusi napokban a nép jelentékeny keresetehz juthat. Körödy Miklós könyvei már a 10 éves gyermek előtt a legvilágosabbá teszik a selyemtenyésztés minden jelentősebb részét s ez az a pont, ami eddig a népiskolákból hiányzott s ami egyik oka volt, hogy a selyemtenyésztés csak lassan s véletlenül terjedt. A tanításág különösen a szegényebb néposztályoknak igen nagy szolgáltatásokat tehet, ha a Körödy által gyakorlatba vitt eszmét, ahol a vidék erre alkalmas, kivétel nélkül alkalmazza.

— **Új rend a vasuton.** Sok panasz volt már a vasuton az ellen, hogy egy-egy fülkét mindig fenntartott a kalauz, mint szolgálati szakaszt s így az utasok kénytelenek voltak sokszor hosszabb uton át is álldogálni, vagy túlszűfolt szakaszban izzadni. Most az államvasutak elnökgazgatósága szigorúan megtiltotta, hogy ezental barmelyik fülkét lezárják, amelyre az utasok igényt tartanak. Az ez ellen vétőkkel a legszigorúbban fog elbánni.

— **Értesítés.** A Kovrig Tivadar által alapított szamosújvári örm. kath. arvalányintézetbe folyó év augusztus havában két árva fog fölvetetni. Növendékül teljesen árvak és vagyontalanok vétetnek fel elsősorban és csak második sorban vétetnek fel felárvak azaz olyanok, kiknek atyjuk vagy anyjuk él, mely esetben az utóbbiak előnyvel bírnak. A keresztlevellel, szegénységi bizonyítvánnyal, mely az illetékes örm. kath. lelkész, vagy ilyenek nem létében az illetékes örm. kath. lelkész által is aláírandó, a szülőknél, vagy az atyának illetve az anyának elhalálzási bizonyítványával, orvosi bizonyítvánnyal, újraköltési bizonyítvánnyal, iskolai bizonyítvánnyal, ha esetleg az árva már járt iskolába felszerelt kérvények a Kovrig Tivadar által alapított szamosújvári örmény kath. arvalányintézet kezelő bizottságához címezve Bárány Lukács b. kanonok, főesperes-plébános úrhoz, folyó év augusztus 10-ig nyújtandók be. A fölvetett árvak mindennemű szükségleteiről az intézet gondoskodik.

— **Romániába csábított magyar leányok.**

Vaszkó községben néhány hete román ügynökök jártak, akik rabeszeltek a szülőket, hogy leányukat küldjék Romániába szolgálni. A lányokat is fényes ígéretekkel kecsgették, és ily módon több mint ötven fiatal leányt sikerült behálózniok. F. hó 22-én azonban a háttérrendőrség letartoztatott egy Veresku Pálné nevű román asszonyt, aki tizenkét leányt akart átvinni a határon s

román mulató helyeknek akarta eladni. A határrendőrség táviratban megkereste Vaszkó előjáróságát, s megindult a nyomozás. A román ügynőket keresi a csendőrség.

Egy kicsi statisztika

népzsövevény szervezeteinkről, kommentár nélkül.

Községek száma	Népzsövevény- tagok száma	Felölt férfi lakosság arányított 0/0
Abosfalva	418	—
Abrudbánya	857	—
Ákosfalva	527	15
Alesernáton	1262	43
Almakerék	159	—
Alsókapnik	48	—
Alsójára	299	75
Alsóporumbák	588	—
Alvine	426	—
Atyha	1621	—
Bács	851	—
Bálvár, yosváralja	151	13
Bánfyhunyad	1149	69
Barót	2084	99
Bereck	2417	—
Boica	1043	30
Beszterce	2539	—
Bolya	272	—
Bonchida	467	—
Bordos	1482	—
Borbánd	500	—
Bó	244	3
Bözödjufalu	517	1
Brassó	9585	—
Csikókeresztúr	510	20
Csikescső	1762	—
Csikdelne	1105	51
Csikbalánbánya	—	—
Csikgyimes	2271	118
Csikgyimeslok	4246	54
Csikmadaras	1977	22
Csikmenaság	1954	41
Csikmindszent	1106	—
Csiknagyboldogasszony	5462	—
Csikszentimre	1706	50
Csikszentkirály	1864	85
Csikszentlélek	663	—
Csikszentgyörgy	3294	131
Csikszentmárton	2438	31
Csikszentsimon	2438	—
Csikszentdomokos	4188	69
Csikszentmihály	1894	53
Csikszentmiklós	1707	51
Csikszenttamás	2228	57
Csiksomlyó	3381	52
Csikrákos	4250	44
Csikszépvíz	588	63
Csikszereda	3371	1
Csiktsusnád	2523	84
Drassó	132	—
Déva	2560	—
Dés	2251	—
Désakna	181	—
Deményháza	730	17
Dicsőszentmárton	679	102
Erzsébetváros	4306	100
Esztelnek	2167	22
Egrestő	674	—
Ehed	373	—
Etéd	427	—
Farkaslaka	1192	—
Felsőcsertés	301	—
Felsőtömös	—	—

Felvinc	508	—	—
Fenyéd	719	1	—
Fogaras	1779	55	12
Futásfalva	936	64	27
Gelence	3563	49	6
Govasdia	566	18	12

(Folytatjuk.)

Erdélyi műemlékek.

(Folytatás.)

IV. A szebeni dékánuság és a fogarasi főesperesség.

1. Alsóporumbák.

Kerc: régi cisztercita apátság és templomrom (ma szász templom).

2. Szeben. Templom 1781. Apácák temploma. Gör. keleti templom 1788. Református templom 1786. Kórháztemplom, a minoriták és domokosok temploma. A keresztkaporna és kőfeszület. — Római régiségek. A csücsives szásztemplom régi szószeke, nagy faképe, síremlékei, ötvösművei, faragott székei, keresztelő medencéi, harangjai, kapuja stb. Várfalak és bástyák, régi házak, kapuk. Múzeum.

Bongárd: g. k. fatemplom 1760.

Dolmány: románkori templom, g. kel. fatemplom.

Hermány: római emlékek.

Kisdísznód: románkori templom és kastély, szárnyas oltár.

Kistorony: románkori átalakított szásztemplom.

Nagyecser: szász templom.

Nagydísznód: szász templom és kastély, régi síremlékek, ötvösművek, szárnyas oltár.

Resinár: gör. kel. templom és falképei.

Sellenberg: románkori szász templom.

Szelindek: szász templom, harangja 1518.

vármom.
Szenterzsébet: Palós kolostor helye, románkori szász templom átépítése.

3. Fogaras. Ferencrendiek temploma XVIII. sz. Vár, várkaporna. Református templom, ötvösművei. Római emlékek, Olthid. Gör. keleti székesegyház 1697.

Alsokomána: gör. kel. templom.

Bucsum: gör. kel. templom 1603.

Felsőszombatfalva: gör. kel. monostorrom, falképei.

Hersény: gör. kel. templom.

Kopacsél: gör. kel. templom 1776.

Lupsa: gör. kel. templom 1421. (?)

Marsinény: gör. kel. templom.

Nagyberivoj: gör. kel. templom.

Ohába: gör. kel. templom.

Rensor: gör. kel. templom.

Sárkány: csücsives szász templom átépítve.

4. Holcmenge. Szász templom.

Kürpöd: megerősített templom.

Szakadát: szász templom.

Szászahuz: gör. kel. fatemplom.

Szászújfalú: románkori szász templom, gör. kel. fatemplom.

Újegyház: szász templomkastély romjai.

Veresmart: románkori szász templom.

Vurpod: szász templom, gör. kel. fatemplom, római régiségek, Radeburg vármom.

5. Szerdahely. Templom 1770., szásztemplom megerősítve, római régiségek.

Doborka: szász templom 1481., vár.

Kisapold: római út.

Nagyapold: szász templom, várbástya, római régiségek.

Nagyludas: románkori torony, gör. kel. fatemplom.

Réce: festett famennyezetű templom, régi harangok, római régiségek.

Szászorbó: románkori templomrom, vármomok.

6. Nagysin. Románkori szász templom.

Boldogváros: régi harang.

Drullya: csücsives szász templom, szárnyas oltár.

Kálbor: gör. kel. fatemplom 1732.

Kissink: templomkastély (szász XV. sz.,) keresztelő medence 1477., régi harangok 1499., 1644.

Mártonhegy: átmeneti korú szász templom.

Morgonda: régi harangok.

Nádpatak: szász templom.

Nagysáros: szász templom csücsives szenttélyel.

Szászhalom: szász templomkastély.

Ujváros: szász templom.

7. Orláth. Templom 1766. gör. kel. templom 1796.

Kereszténysziget: csücsives szász templom, vármom, római régiségek.

Szelistye: megerősített templom, g. kel. templom és falképei, vármomok.

Szibiel: vármom.

Tiliska: vármom.

8. Vöröstorony. Templom 1765. Római régiségek, óratorony. Vöröstorony és Latortvár.

Boica: várkastély.

Talmács: római castrum, régiségek, szász templom, Talmácsvára.

9. Szentágotha. Szász templomkastély, római régiségek.

Lesses: XVI. sz. szász templom, régi harangok 1538. és 1628. ból.

Oláhivánfalva: gör. kel. fatemplom.

Rozsonda: szász templom.

Vérd: szász templom.

Vessződ: románkori szász templom.

10. Vizakna. Románstílusú templom. Református templom domborműve, kelyhe. Gör. kel. templom 1526.

Hasság: régi elpusztult templom, régi harang 1429.

Kiscsúr: szász templom 1506, római régiségek.

Roszcser: szász templom.

Toporesa: g. kel. fatemplom.

(Folyt. köv.)

Az esperesi kerületek új kikerekítése.

VI.

XVII. Udvarhelyi decanatus.

1. Dobó.	7. Székelyudvarhely.
2. Farkaslaka.	8. Székelykeresztúr.
3. Lengyelfalva.	9. Székelyszenttamás.
4. Malomfaiva.	10. Oroszhegy.
5. Szentkirály.	11. Ülke.
6. Szentlélek.	12. Vágás.

XVIII. Hargittai decanatus.

1. Bözödjufalu.	7. Lövete.
2. Egyházastalu.	8. Máréfalva.
3. Fenyéd.	9. Korond.
4. Homorod-Karácsonyfalva.	10. Szentkirály.
5. Keményfalva.	11. Homorod-Remete.
6. Kápolnáfalva.	12. Zetelaka.
	13. Zsombor.

XIX. Soóvidéki decanatus.

1. Atyha.	6. Pálfalva.
2. Betlenfalva.	7. Korond.
3. Etéd.	8. Parajd.
4. Kadicsfalva.	9. Varságtisztás.
5. Kétsófalva.	10. Szováta.

XX. Nagykászonyi decanatus vagy alsócsiki esperes kerület.

1. Kászonújfalva.	4. Nagykászony.
2. Kászonjakabfalva.	5. Csikmenaság.
3. Kászonfelfiz.	6. Csikmindszent.

7. Szentimre.	10. Szentmárton.
8. Szentgyörgy.	11. Szentlélek.
9. Szentkirály.	12. Tuszán.

XXI. Gyimesi decanatus.

1. Csikgyimes.	6. Csikmadaras.
2. Csikgyimeslok.	7. Csikrákos.
3. Csikkarcfalva.	8. Csikszépviz.
4. Csikseső.	9. Csikszentmiklós.
5. Csikkzsmás.	10. Delne.

XXII. Csiksomlyói decanatus vagy felsőcsiki esperes kerület.

1. Csikboldogasszony.	7. Csikszenttamás.
2. Csikdomokos.	8. Csikszentsimon.
3. Csikcsatóság.	9. Csikszentmárton.
4. Csikszereeda.	10. Csikverebes.
5. Csikmindszent.	11. Csiksomlyó rház.
6. Csikszentmihály.	12. Csikbalánbánya.

XXIII. Borszéki decanatus.

1. Gyergyóbélbor.	6. Gyergyótoplica.
2. Gyergyóborszek.	7. Gyergyótölgyes.
3. Gyergyóbékás.	8. Gy.-Tekerőpaták.
4. Gyergyóditró.	9. Maroshéviz.
5. Gyergyóemesterháza.	

XXIV. Gyergyószentmiklósi decanatus.

1. Gyergyóalfalu.	5. Gyergyószárhegy.
2. Gy.-Csonafalva.	6. Gyergyóremete.
3. Gyergyókiléfalva.	7. Gyergyóújfalu.
4. Gy.-Szentmiklós.	8. Hévíz.

XXV. Vásárhelyi decanatus.

1. Ákosfalva.	7. Marosszentgyörgy.
2. Bőfalva.	8. Marosludas.
3. Mezősámsond.	9. Marosszentkirály.
4. Mezőkerked.	10. Nagyernye.
5. Miháza.	11. Mezőszengyel.
6. Marosvásárhely.	12. Marosbogát.
- fiákkal és iskolákkal.

XXVI. Nyáradremetei decanatus.

1. Deményháza.	8. Nyáradköszvényes.
2. Hódos.	9. Nyáradremete.
3. Jobbágytelek.	10. Nyáradsele.
4. Jobbágyfalva.	11. Nyáradszereeda.
5. Ehed.	12. Ny.-Szentháromság.
6. Köszvényesremete.	13. Székelybő.
7. Nyáradtő.	14. Székelykő
- fiákkal és iskolákkal.

XXVII. Görgényhavasi decanatus.

1. Abafája.	6. Görgényüvegesür.
2. Déda.	7. Kaál.
3. Ébéd.	8. Magyarregén.
4. Iszló.	9. Mikeháza.
5. Görgényzentimre.	10. Radnótfája.
	11. Szászregén.
- fiákkal és iskolákkal.

XXVIII. Örmény-Vicariatus és decanatus.

1. Csikszépviz.	3. Gy.-Szentmiklós.
2. Erzsébetváros.	4. Szamosujvár.
- Cum omnibus fidelibus: Ritus armenici.
Fiákkal és iskolákkal.
(Parochia exempta: Gyulafehérvár székesegyház.)
(Folyt. köv.)

Aki oly újságokat vagy más iratokat olvas, melyeket vallásellenes emberek írnak, saját lelkén követ el öngyilkosságot. *Stolz Albán.*

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Örökimádás Dalai.* Alólirott, felbuzdulva „Mária Országá” cím alatt megjelent vallásos dalaim nagy erkölcsi sikerein, arra határoztam magamat, hogy a vallásos zeneirodalom terén, eddig kifejezett munkálkodásomat tovább fejlesztem és az egyházi zeneirodalom minden ágára kiterjesztem. Elhatározásom eredménye: egy sajtó alá rendezett munkám „Örökimádás Dalai” mely orgona (harmonium) kísérettel szerkesztett, 30 egyházi éneket tartalmaz: Istenről Jézusról és az Oltárszentségről. A dallamok szerkesztésénél különös tekintettel voltam arra, hogy azok lehetőleg kisebb hangterjedelemben mozogjanak, hogy a legmagasabb hang az „e”-t meg ne haladja, míg a legalsóhang „c”-nél mélyebbre ne szálljon, — szóval arra törekedtem, hogy gyermekek és felnőttek által egyaránt, erőlködés nélkül énekelhetők legyenek. Az orgona-harmonium kíséretéről szólván, nagy gondot fordítottam a könnyen érthető, tiszta akkordok alkalmazására s az orgonajátszó feladatát megnehezítő dissonantiákat és fölösleges modulációkat szándékosan kerültem. Végül, az orgonakíséretnek tisztán, négy szolamú szerkezete alkalmassá teszi arra is, hogy vegyes karok módosítás nélkül négyhangra énekelhetik. Hogy művemnek egyházi használata elé akadályok ne gördüljenek, a dallamok szövegét, egyházilag elfogadott énekes és imakönyvekből vettem, néhány újabb egyházi író költeményeinek kivételével. Ezeknek előrebocsátása után teljes bizalommal fordulok a vallásos zeneirodalom igen tisztelt pártolóhoz a végből, hogy munkámat előfizetés útján megrendelni sziveskedjenek. Hogy a szóban forgó munkámat, előfizetés útján, a saját költségemen adom ki, annak oka abban a sajnálatos körülményben leri magyarázatát, — hogy a frivol, a társadalmi és büntető törvényekkel összeütköző zeneköltészet felé hajló korunkban, — a kevés anyagi haszonnal kecsesgató vallásos zeneirodalmi termékek kiadására vállalkozó alig akadna. Ily körülmények között is az erkölcsrontó zeneirodalom terfoglalásának dacára, — Istenbe helyezett bizalommal tekintek annak megjelenése és jövője elé, remélve, hogy a főtisztelendő papság, a zárdák, a kántorok és általában a vallásos zeneirodalmat is művelő kath. úri családok körében azok éppen olyan nagy elismerésben részesülnek, mint a mult évben „Mária Országá” cím alatt megjelent Máriaadalaim. Az „Örökimádás Dalai”, című munkám, melyet már sajtó alá rendeztem, nagy negyedrét alakban, 30 zenei oldalt tartalmazó díszes füzetben augusztus hónapban jelenik meg. Előfizetési ára: 4 korona. Bolti ára 5 korona lesz. Ugyancsak alólirott nál rendelhető meg a „Mária Országá” cím alatt (36 zenei oldalon)

megjelent Máriaadalokat tartalmazó füzet is, — 5 korona. Temesvár, (Gyárváros) 1909. július hó. Kitanó tisztelettel Hoós János ny. áll. tan. képezdei zenetanár.

Szerkesztői üzenetek.

K. B. Szováta. Azok a számok már elküldettek haza. Kérdéses cikkek már akkor megjelentek. Kérünk újabb érdekes leveleket — rövid képekben.

Tusnádfürdő. Nem jött meg a párja. Mi az oka?

K. J. Reichenhall. És ön még hallgat, mikor az, aki egyórást vendég ott, így tud lelkesedni?

Sz. Gy. Köszönjük a cikket. Mihelyt lehetséges lesz, jönni fog.

Újabb érdeklődő. A vikárius se le nem mondott, se föl nem mentetett. Elútozott, visszajön és megint végzi hivatalát. Punktum. Ezzel — azt hisszük — vége lesz minden barátságos és barátságatlan kombinációnak.

Fogarás. Későn jött, de már irtunk is róla.

P á l y á z a t.

A nagyszében-belvárosi róm. kath. elemi fiúiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedő kántortanítói állásra pályázat hirdettetik.

Javadalmazása: 1200 K. törzsfizetés, a törvényes ötödéves korpótlekek és lakbér.

Kötelessége: a neki kijelölt osztály önálló tanítása és szükség esetén a kántori teendőkhöz segédkezés. Az egyházközség magyar-német nyelvű lévén, a pályázónak a német nyelvet is teljesen birtania kell.

Pályázati határidő f. é. augusztus hó 20-a. A kellőképp fölszerelt folyamodványok a nagyszébeni róm. kath. plebániái hivatalhoz küldendők. Kántori képességük bemutatására a pályázókat külön fogja meghívni az iskolaszék.

Nagyszében, 1909. júl. 24-én.

Herceg Hohenlohe Károly Egon,
plebános, iskolaszéki elnök.

A nagykászoni rk. iskolához új tanítónői állásra augusztus 20-ig pályázatot hirdetnek. Fizetés 1000 kor. készpénz, lakás, kert. Kötelesség díjvelében. Felszerelt kérések plebániára (Nagykászón, Csikm.) küldendők.

Iskolaszék.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK.

Magyar ásványvíz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.
Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbag ellen
Borszéki Fökut, az ásványvízek királya, köszvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyvíz
Baross, vesebag ellen

Borhegyi, hughyajtó
Boholti, üdítő víz
Előpatáki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légesőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kászónfokut (Salutaris) jód és lithium tartalmu
Répati, égvényes ásványvíz
Szekely-Selters, idült gyomorbagok ellen
Sztójakai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Raktáron kaphatók: Lobstein Lázár, Schlesinger Testvérek és Rosner Rezső kereskedéseiben.

Raktár: Gyulafehérvárt Kőbányai részvényserfőződe főraktára, czégnél.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

ALAPÍTTATOTT 1848-BAN.

Melczer Gusztáv

viaszgyertya, szappangyára NAGYSZEBENBEN.

Ajánlja elismert legjobb temp-
lomi gyertyáit minden kívánt
nagyságban viaszból, stearin-
ból és ceresinből.

Számos elismerő levéllel rendelkezik.

Kedvező fizetési feltételek.

Bérmálási lapok, Bérmáltak anyakönyve,

A bérmálás szentségének -
szertartása s minden más egy-
házi hivatalos nyomtatványok
nagy készletben kaphatók:

Papp György

könyvnyomdájában

GYULAFEHÉRVÁRT.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüst-
éremmel kitüntetve. . .

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

**saját találmányú cs. és kir. sza-
badalmazott harangjait**, melyekkel
igen tetemes súly és armegtakarítás éretik el-
p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyu
harang hangja egy más régebbi szerkezetű 460
kg. harang hangjával egyenlő.

**A legújabb ingó rendszerű for-
gatható vasharang felszerelést**, melyek,
a tornyot nem rázkódtatják, járásuk oly könny-
nyed, hogy egy gyermek is több harangot
huzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen huz-
ható vasszerelésre való átalakítását, — repedt haran-
goknak újraváló ontását vagy csekély felülfizetes
mellett való becserlését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb
szabású, minőségű és finoman kidolgozott **re-
verendák és címádák, papi civil öltönyök**
előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egy-
házi ruhák**: casulák, pluvialék, velumok, bal-
dachinumok, minisztráns ruhák, zászlók, lohogók,
karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni.
Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi
céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség**
tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól
eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. — !
— Személyesen is megjelenek — !